

نماتدهای زیان آور ریشه و طوقه درختان گردو در استان همدان

مزدشت گیتی^۱، محمد حسن بختیاری^۱، زهرا تنهامعافی^۲

۱- مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان همدان

۲- موسسه تحقیقات آفات و بیماریهای گیاهی تهران

در سالهای اخیر زردی و زوال درختان گردو یکی از بیماریهای مهم و خسارتزا و رو به افزایش باغات گردو در استان همدان می باشد. با توجه به اهمیت این محصول استراتژیک در استان همدان و نقش نماتدها در این گروه از بیماریهای گیاهی، به منظور شناسایی نماتدهای زیان آور درختان و نهالستانهای گردوی استان طی سالهای ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ تعداد ۶۵ نمونه خاک و ریشه از مناطق مختلف استان جمع آوری گردید

علاوه بر این نمونه هایی از ریشه درختانی که دچار زردی، زوال، سرخشکیدگی شاخه‌ها و کمبود مواد غذایی بودند جمع آوری شد. در آزمایشگاه نماتدهای خاک و ریشه به روش دگریسه (DeGresse) استخراج و با استفاده از محلولهای فیکماتیو رنگبری و به گلیسرین منتقل شدند. از نماتدهای موجود در گلیسرین پریاراسیونهای دائمی تهیه شد و با استفاده از میکروسکپ دارای لوله ترسیم مطالعه و گونه‌های آنها مشخص گردید. در این تحقیق علاوه بر نماتدهایی از جنسهای *Pratylenchus*، *Aphelenchus*، *Criconemella*، *Xiphinema*، *Merlinius*، *Ditylenchus*، *Helicotylenchus*، *Dorylaimus* نماتد مهم و دارای اهمیت اقتصادی در جمعیت بالا روی ریشه گردو شناسایی گردید. گونه *Criconemella xenoplax* بعنوان مهمترین نماتد انگل گیاهی ریشه گردو در استان همدان در ۴۰ درصد از نمونه‌ها دارای جمعیتی بیش از ۵۰۰ نماتد در ۵۰۰ سانتیمتر مکعب خاک وجود داشت. در اکثر موارد چنین درختانی دچار زردی، ضعف و زوال تدریجی بودند؛ گونه *Pratylenchus vulnus* عامل اصلی بیماری زخم ریشه در باغات گردو از اسدآباد جمع آوری و در زخمهای ریشه با جمعیت بالا شناسایی شد؛ گونه *Xiphinema index* در مریانج، ملایر، تویسرکان و اسدآباد با جمعیت بالا شناسایی گردید. سه گونه فوق از نماتدهای مهم و اقتصادی خسارتزا در گردو بوده و تحقیقات بیشتر در مورد روشهای پیشگیری و کنترل آنها در باغات و نهالستانهای گردو لازم می‌باشد.